

มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ตลาดประเภท 1 เขตสุขภาพที่ 4

Safety Measures for Organizations (COVID Free Setting) The Epidemic Situation of
COVID-19 Type 1 Market in Health Region 4

ชัชชนันท์ ปุ้แกว^{1*} และ สุธิตรา ประทุมตรี

Chatchanan Pookaew^{1*} and Sujitra Pratumtri

¹ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

¹Regional Health Promotion Center 4 Saraburi

Department of Health Ministry of Public Health

Email: chatchanan.pookaew@gmail.com

Received 24 July 2023

Revised 17 August 2023

Accepted 17 August 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีเสริม โดยประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อศึกษาสถานการณ์มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดสด ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด (COVID - free Environment) 2) ด้านผู้ให้บริการปลอดโรค สุขภาพดี (COVID - free Personnel) และ 3) ด้านผู้ใช้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค (COVID - free Customer) และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด 19 สำหรับตลาดประเภท 1 พื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตลาดประเภท 1 ที่พบผู้ป่วยโควิด 19 จำนวน 48 แห่ง และผู้บริหารตลาด จำนวน 48 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดสดและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารตลาด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษพบว่า ตลาดที่ผ่านมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ครบทั้ง 3 ด้าน มีจำนวน 19 แห่ง (39.6 เปอร์เซ็นต์) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านผู้ให้บริการปลอดโรค สุขภาพดี (COVID - free Personnel) ผ่านมากที่สุด จำนวน 36 แห่ง (75.0 เปอร์เซ็นต์) และพบว่าตลาดมีแผนในการจัดการและปรับปรุงตลาดตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดสวมหน้ากากอนามัยไม่ถูกวิธี ส่งผลให้เพิ่มโอกาสในการติดเชื้อโควิด 19 ตลาดควรมีการปฏิบัติตามมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) อย่างเคร่งครัดและมีการกำกับติดตาม

โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 และเพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้ออุบัติใหม่และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำ

คำสำคัญ : มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร ตลาดประเภท 1 พื้นที่เขตสุขภาพที่ 4

Abstract

This study was mixed methods research using quantitative research method as the primary and qualitative research method as a supplementary by applying SWOT Analysis concepts and theories. To study the situation of safety measure for organizations (COVID Free Setting) for fresh markets consisting of 1) COVID - Free Environmental management 2) COVID Free Personnel and 3) COVID - free Customer in type 1 market in health region 4 and to prepare recommendation for surveillance and prevention of COVID - 19 for the Type 1 market, in health region 4. The samples were collected from a purposive sampling, which is type 1 market with 48 markets where COVID - 19 cases were found and 48 market executives. Data were collected using the safety measures for organizations (COVID Free Setting) for fresh markets assessment and market executive interview. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The results of the study found that there are 19 markets that have passed all three measures (39.6 %). When the measures were classified, it was found that COVID - free Personnel was the most passed measure in 36 markets (75.0 %), also found that the market has a plan to manage and improve the market according to the advice of the officer. Market vendors wear masks incorrectly this increases chances of contracting COVID - 19. The market should strictly adhere to the safety measures for the organization (COVID Free Setting) and is monitored by local government organizations in the area to prevent the COVID - 19 pandemic, to enhance the situation of emerging infectious diseases and re - emerging infectious diseases. And to further enhance the quality of life of the people.

Keywords: Safety Measures for Organizations (COVID Free Setting), Type 1 Market,
Health Region 4

1. บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019) หรือโรคโควิด 19 ได้ถูกกำหนดเป็นโรคติดต่อร้ายแรง เป็นวิกฤตการณ์ครั้งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และเศรษฐกิจทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง และเมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 มีการระบาดใหญ่ (Pandemic) ซึ่งเป็นการติดเชื้อทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ตามประกาศขององค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 (กรมควบคุมโรค, 2563) จากสถิติเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ประชากรทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ 234.5 ล้านคน และเสียชีวิต 4.7 ล้านคน สำหรับประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อ 1.5 ล้านคน และเสียชีวิต 16,850 คน (กรมควบคุมโรค, 2564) หลายประเทศทั่วโลกมีการวางแผนที่จะอยู่ร่วมกับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อให้ประชาชนในประเทศกลับมาใช้ชีวิตตามปกติให้เร็วที่สุด ด้วยมาตรการต่าง ๆ และกลับมาเปิดประเทศอีกครั้งในส่วนของประเทศไทย ประชาชนมีการปรับตัวเพื่อให้ทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องเพิ่มความระมัดระวังในการใช้ชีวิตมากกว่าปกติ ยกระดับความปลอดภัยเบื้องต้นด้วยการสวมหน้ากากทุกครั้งเมื่อออกจากบ้าน หรือใช้แอลกอฮอล์เจลล้างมือ และรัฐบาลได้มีประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และออกข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และมาตรา 11 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เพื่อควบคุมสถานการณ์และจำกัดพื้นที่การแพร่ระบาดของโรคและจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด19 (ศบค.) ซึ่งเป็นกลไกระดับชาติที่สำคัญในการกำหนดมาตรการและแนวทางในการป้องกัน ควบคุมโรค ที่สอดคล้องตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ โดยให้ผู้ประกอบการหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบขององค์กรหรือหน่วยงานตรวจสอบและกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตาม “มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร” (COVID Free Setting) ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เพื่อลดความเสี่ยงต่อการแพร่โรคของสถานที่กิจการ หรือกิจกรรมที่ได้อนุญาตให้เปิดดำเนินการได้ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด (COVID - free Environment) 2) ด้านผู้ให้บริการปลอดโรคสุขภาพดี (COVID - free Personnel) และ 3) ด้านผู้ใช้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค (COVID - free Customer) (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2564)

ตลาดสด เป็นแหล่งซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและเป็นศูนย์กลางการรวมตัวของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า ผู้ประกอบกิจการด้านอาหาร และประชาชนทั่วไป กลุ่มคนดังกล่าวมีการซื้อวัตถุดิบจากตลาดสดเป็นส่วนใหญ่ จึงนับได้ว่าตลาดสดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่ที่จำหน่ายในตลาดสดจะเป็นสินค้าประเภทอาหาร โดยเฉพาะอาหารสดประเภทเนื้อสัตว์ ผัก และผลไม้ รวมทั้งอาหารปรุงสำเร็จพร้อมบริโภค (สำนักสุขภาพอาหารและน้ำ, 2564) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2564 ถึง 10 สิงหาคม พ.ศ. 2564 พบผู้ติดเชื้อ 14,678 ราย ในตลาด 132 แห่ง ครอบคลุม

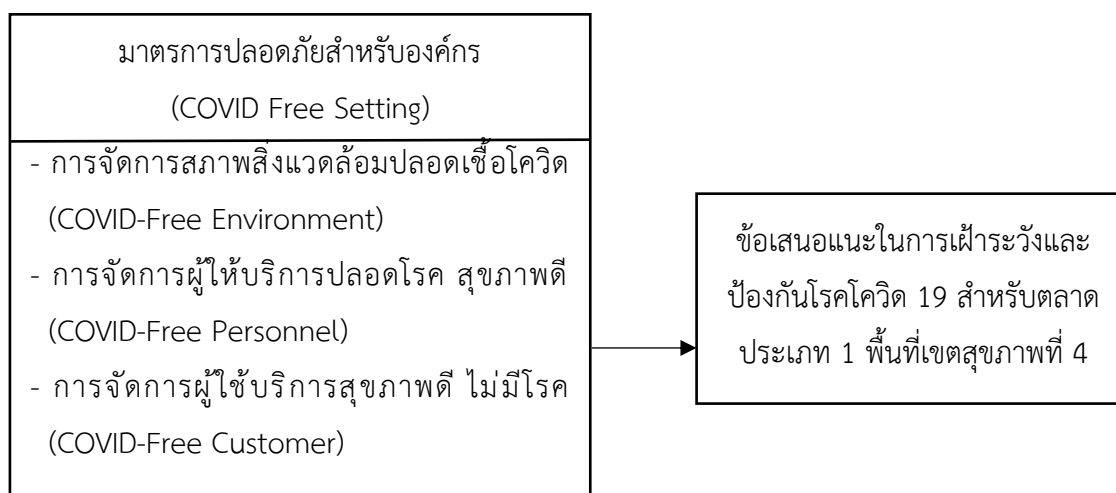
ถึง 23 จังหวัด โดยพบว่าตลาดที่พบผู้ติดเชื้อไม่ได้ประเมินตลาดตามมาตรการ COVID Free Setting ถึงร้อยละ 70.0 สำหรับตลาดที่ประเมินแล้วปรับปรุงให้เป็นไปตามเกณฑ์มีเพียง ร้อยละ 25.0 (กรมประชาสัมพันธ์, 2564) และในเขตสุขภาพที่ 4 มีตลาดประเภท 1 จำนวน 150 แห่ง พบผู้ติดเชื้อในตลาดจำนวน 48 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 32.0 กระจายทุกจังหวัดและในตลาดทุกขนาด (ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี, 2564) การศึกษาครั้งนี้เป็นการประเมิน มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) เพื่อศึกษาสถานการณ์มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ตลาดประเภท 1 พื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการเฝ้าระวังและ ป้องกันโรคโควิด 19 สำหรับตลาดประเภท 1 พื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 ซึ่งจะสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางใน การดำเนินงานที่เป็นประโยชน์กับผู้ประกอบกิจการตลาด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับปรุงตลาด ในพื้นที่รับผิดชอบให้สามารถปฏิบัติตามมาตรการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เกิดการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและ ป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 ได้อย่างปลอดภัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ตลาดประเภท 1 พื้นที่ เขตสุขภาพที่ 4

2.2 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด 19 สำหรับตลาดประเภท 1 พื้นที่ เขตสุขภาพที่ 4

3. กรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ทบทวนวรรณกรรม

มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) หมายถึง มาตรการป้องกันโรคภายใต้แนวปฏิบัติใหม่ เพื่อป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงจากการแพร่เชื้อโควิด 19 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด (COVID - free Environment) 2) ด้านผู้ให้บริการปลอดโรคสุขภาพดี (COVID - free Personnel) และ 3) ด้านผู้ใช้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค (COVID - free Customer) (กรมอนามัย, 2564)

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดจากเชื้อ SARS – CoV - 2 ไวรัสโคโรนา (CoVs) เป็นตระกูลใหญ่ของไวรัสหลายชนิดทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจในมนุษย์ตั้งแต่ไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่หายากและร้ายแรง เช่น กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) และกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) (World Health Organization, 2021) เป็นไวรัสที่มีเปลือกเป็นไขมันหุ้ม จึงทำให้มีรูปร่างคล้ายมงกุฎ เป็นไวรัสชนิด RNA ขนาดใหญ่ที่สุดในไวรัส RNA มีขนาด 0.06 - 0.14 ไมครอน ที่พบในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและสัตว์ปีก มีหลักฐานจากการถอดรหัสพันธุกรรมพบว่า SARS – CoV - 2 มีต้นกำเนิดมาจากค้างคาวมงกุฎเทาแดง การติดเชื้อที่ระบบทางเดินหายใจ และยังเป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่สำคัญทางสาธารณสุขโรคหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม (วรรณมน จันทระเบญจกุล, 2565)

ตลาดประเภท 1 หมายถึง ตลาดที่มีโครงสร้างอาคาร และมีลักษณะกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 (กรมอนามัย, 2564)

ทฤษฎี SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (ชนภณ นิธิเชาวกุล, 2565) โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของกิจการ ณ เวลาปัจจุบัน และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน และเป็นการกำหนดโอกาส อุปสรรค จากสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงของกิจการ และนำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับการดำเนินของกิจการ ณ ปัจจุบัน

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีหลัก และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีเสริม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารตลาด จำนวน 48 คน จากตลาดประเภท 1 จำนวน 48 แห่ง ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากตลาดที่พบผู้ป่วยโควิด 19 ในช่วงระยะเวลา เดือนกันยายน ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2564 เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบประเมินมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ของกรมอนามัย และแบบสัมภาษณ์การบริหารจัดการตลาดในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยและผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence, IOC) เท่ากับ 0.76 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร สำหรับตลาดประเภท 1 และเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารตลาดโดยผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กรโดยแสดงผลเป็นการแจกแจงความถี่ และการกระจายแบบร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารตลาดโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

6. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 เขตสุขภาพที่ 4 มีตลาดที่ผ่านมาตรการครบทั้ง 3 ด้าน จำนวน 19 แห่ง ร้อยละ 39.6 และไม่ผ่านมาตรการ จำนวน 29 แห่ง ร้อยละ 60.4 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละผลการประเมินมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 เขตสุขภาพที่ 4

มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting)	จำนวนตลาดทั้งหมด (n = 48)			
	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 เขตสุขภาพที่ 4	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	19	39.6	29	60.4

ผลการศึกษาพบว่า มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านผู้ให้บริการปลอดโรค สุขภาพดี ผ่านมากที่สุด จำนวน 36 แห่ง ร้อยละ 75.0 รองลงมาเป็นด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด ผ่าน 26 แห่ง ร้อยละ 54.2 และด้านผู้ใช้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค ผ่าน 25 แห่ง ร้อยละ 52.1 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละผลการประเมินมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 จำแนกตามมาตรการรายด้าน

มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting)	จำนวนตลาดทั้งหมด (n = 48)			
	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด (COVID-Free Environment)	26	54.2	22	45.8
2. ด้านผู้ให้บริการปลอดโรค สุขภาพดี (COVID-Free Personnel)	36	75.0	12	25.0
3. ด้านผู้ใช้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค (COVID-Free Customer)	25	52.1	23	47.9

ผลการศึกษาพบว่า มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด มาตรการที่ผ่านมากที่สุด คือ งดกิจกรรมการรวมตัวกัน ณ จุดใดจุดหนึ่ง และมีมาตรการห้ามมีการรวมตัวพูดคุยกัน จำนวน 45 แห่ง ร้อยละ 93.8 รองลงมา คือ เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล และผู้ขายประจำแผงค้า 1-2 เมตร, จำกัดจำนวนคน ไม่เกิน 1 คน ต่อ 4 ตารางเมตร หรือ รักษาระยะห่าง

อย่างน้อย 1 ถึง 2 เมตร จำนวน 44 แห่ง ร้อยละ 91.7 และมาตรการที่ไม่ผ่านมากที่สุด คือ กำหนดทางเข้าและทางออก และจุดคัดกรอง พร้อมทั้งจัดพนักงานควบคุม มีการปกปิดอาหารปรุงสำเร็จ และมีอุปกรณ์สำหรับหยิบจับอาหาร จัดบริการเจลแอลกอฮอล์ประจำแผงค้า และจุดต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ใช้บริการ จำนวน 10 แห่ง ร้อยละ 20.8 รองลงมา คือ จัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบ ไม่ขวางทางเดิน และไม่วางของสูงจนปิดกั้นการระบายอากาศ จำนวน 8 แห่ง ร้อยละ 16.7 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละผลการประเมินมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด (COVID-Free Environment) จำแนกตามรายชื่อ

ด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด (COVID-Free Environment) จำแนกตามรายชื่อ	จำนวนตลาดทั้งหมด (n = 48)			
	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. กำหนดทางเข้า และออก และจุดคัดกรอง พร้อมทั้งจัดพนักงานควบคุม	38	79.2	10	20.8
2. ทำความสะอาดแผงจำหน่ายอาหาร และพื้นตลาดทุกวัน และล้างตลาดตามหลักสุขาภิบาล 1 ครั้งต่อสัปดาห์	41	85.4	7	14.6
3. ทำความสะอาดจุดสัมผัสร่วม และห้องน้ำ ทุก 1 ถึง 2 ชั่วโมง	42	87.5	6	12.5
4. มีการปกปิดอาหารปรุงสำเร็จ และมีอุปกรณ์สำหรับหยิบจับอาหาร	38	79.2	10	20.8
5. จัดบริการเจลแอลกอฮอล์ประจำแผงค้า และจุดต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ใช้บริการ	38	79.2	10	20.8
6. เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล และผู้ขายประจำแผงค้า 1 ถึง 2 เมตร	44	91.7	4	8.3
7. จำกัดจำนวนคน ไม่เกิน 1 คน ต่อ 4 ตารางเมตร หรือ รักษาระยะห่างอย่างน้อย 1 ถึง 2 เมตร	44	91.7	4	8.3
8.งดกิจกรรมการรวมตัวกัน ณ จุดใดจุดหนึ่ง และมีมาตรการห้ามมีการรวมตัวพูดคุยกัน	45	93.8	3	6.2

9. มีระบบกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบการ ดำเนินการ	43	89.6	5	10.4
10. จัดให้มีการระบายอากาศที่เพียงพอ	41	85.4	7	14.6
11. จัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบ ไม่ขวางทางเดิน และไม่วางของสูงจนปิดกั้นการระบายอากาศ	40	83.3	8	16.7

ผลการศึกษาพบว่า มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านผู้ให้บริการปลอดโรค สุขภาพดี มาตรการที่ผ่านมากที่สุด คือ มีภูมิคุ้มกัน หรือไม่พบเชื้อโดยการคัดกรอง จำนวน 44 แห่ง ร้อยละ 91.7 รองลงมา คือ มีผู้รับผิดชอบกำกับ ติดตาม Timeline ผู้ขายทุกราย, ผู้รับผิดชอบ กำกับ ติดตาม ไม่ให้มีการรวมกลุ่มพูดคุยขณะปฏิบัติงาน และงดรับประทานอาหารร่วมกัน จำนวน 41 แห่ง ร้อยละ 85.4 และมาตรการที่ไม่ผ่านมากที่สุด คือ มีทะเบียนแพคเกจ ผู้ขาย ผู้ช่วยขาย ที่เข้ามาจำหน่ายสินค้า มีการกำกับให้ปฏิบัติตามมาตรการ DMHTA อย่างเคร่งครัด จำนวน 8 แห่ง ร้อยละ 16.7 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละผลการประเมินมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านผู้ให้บริการปลอดโรค สุขภาพดี (COVID-Free Personnel) จำแนกตามรายชื่อ

ด้านผู้ให้บริการปลอดโรค สุขภาพดี (COVID-Free Personnel) จำแนกตามรายชื่อ	จำนวนตลาดทั้งหมด (n = 48)			
	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีภูมิคุ้มกัน หรือไม่พบเชื้อโดยการคัดกรอง	44	91.7	4	8.3
2. มีทะเบียนแพคเกจ ผู้ขาย ผู้ช่วยขาย ที่เข้ามา จำหน่ายสินค้า	40	83.3	8	16.7
3. มีผู้รับผิดชอบกำกับ ติดตาม Timeline ผู้ขายทุก ราย	41	85.4	7	14.6
4. มีการกำกับให้ปฏิบัติตามมาตรการ DMHTA อย่างเคร่งครัด	40	83.3	8	16.7
5. ผู้รับผิดชอบ กำกับ ติดตาม ไม่ให้มีการรวมกลุ่ม พูดคุยขณะปฏิบัติงาน และงดรับประทานอาหาร ร่วมกัน	41	85.4	7	14.6

ผลการศึกษาพบว่า มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านผู้ใช้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค มาตรการที่ผ่านมากที่สุด คือ งดการรวมกลุ่มซื้อสินค้า และรับประทานอาหาร มีการกำกับให้ปฏิบัติตามมาตรการ DMHTA อย่างเคร่งครัด เลือกวิธีการชำระเงินด้วยแอปพลิเคชันเพื่อลดการสัมผัส หรือวิธีอื่น จำนวน 39 แห่ง ร้อยละ 81.2 และมาตรการที่ไม่ผ่านมากที่สุด คือ มีการคัดกรองความเสี่ยงก่อนเข้าพื้นที่ ด้วย TST หรือ APP อื่น ๆ จำนวน 22 แห่ง ร้อยละ 45.8 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละผลการประเมินมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านผู้ให้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค (COVID-Free Customer) จำแนกตามรายชื่อ

ด้านผู้ให้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค (COVID-Free Customer) จำแนกตามรายชื่อ	จำนวนตลาดทั้งหมด (n = 48)			
	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการคัดกรองความเสี่ยงก่อนเข้าพื้นที่ ด้วย TST หรือ APP อื่น ๆ	26	54.2	22	45.8
2. งดการรวมกลุ่มซื้อสินค้า และรับประทานอาหาร	39	81.2	9	18.8
3. มีการกำกับให้ปฏิบัติตามมาตรการ DMHTA อย่างเคร่งครัด	39	81.2	9	18.8
4. เลือกวิธีการชำระเงินด้วยแอปพลิเคชันเพื่อลดการสัมผัส หรือวิธีอื่น	39	81.2	9	18.8

ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารตลาดวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดทฤษฎี SWOT Analysis จุดแข็ง Strengths (S) พบว่า ตลาดมีแผนในการจัดการและปรับปรุงตลาดตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ หากพบผู้ติดเชื้อโควิด 19 มีการประสานงานไปยังหน่วยงานสาธารณสุข หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ และทุกแผงมีเจลแอลกอฮอล์ให้บริการ รวมถึงมีรูปแบบการชำระเงินแบบออนไลน์เพื่อลดการสัมผัส สำหรับจุดอ่อน Weaknesses (W) พบว่า มีผู้จำหน่ายสินค้าผู้ติดเชื้อโดยไม่แสดงอาการภายในตลาด หลังเลิกงานแรงงานชาวต่างชาติมีการรวมกลุ่มสังสรรค์กันภายในหอพัก และผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดสวมหน้ากากอนามัยไม่ถูกวิธี โอกาส Opportunities (O) พบว่า มีจุดคัดกรองก่อนเข้าตลาด รวมถึงมีการสนับสนุนจากหน่วยงานสาธารณสุข เช่น น้ำยาฆ่าเชื้อ เจลแอลกอฮอล์ สเปรย์แอลกอฮอล์ face shield หมวกคลุมผม ถุงมือ ชุดตรวจ Antigen Test Kit (ATK) และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด 19 และอุปสรรค Threats (T) พบว่า มีผู้ติดเชื้อโควิด 19 ภายในตลาดแต่ไม่แสดงอาการทำให้มีการระบาดเป็นระยะ ๆ

7. อภิปรายผล

สรุปสถานการณ์มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ตลาดประเภท 1 พบว่า ตลาดที่ผ่านมาตรการครบทั้ง 3 ด้าน มีจำนวน 19 แห่ง ร้อยละ 39.6 เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านผู้ให้บริการปลอดภัยสุขภาพดี เป็นด้านที่ผ่านมากที่สุด จำนวน 36 แห่ง ร้อยละ 75.0 มาตรการที่ผ่านมากที่สุด คือ มีภูมิคุ้มกัน หรือไม่

พบเชื้อโดยการคัดกรอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้เกิดวิกฤติสุขภาพที่กระทบต่อชีวิตของทุกคนในทุกด้านอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และยังมีผลกระทบเชิงบวกที่ทำให้ประชาชนปรับตัวจากการตื่นตัวกลายเป็นตื่นรู้พร้อมที่จะรับมือกับการระบาดของโควิด 19 เช่น การมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะช่วยป้องกันการป่วยหนัก และลดอัตราการรับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ๆ รวมถึงลดอัตราการเสียชีวิตได้ (สำนักพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2564) ในส่วนของการไม่พบเชื้อโดยการคัดกรองในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อัตราการล้มเหลวการด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ รวมทั้งมาตรการภาครัฐกำหนดให้บุคคลต้องแสดงผลการตรวจ ATK ก่อนเข้าพื้นที่ ประชาชนจึงมีการจัดหาและมีการตรวจด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น (อนันต์ ไชยกุลวัฒนา, 2565) ในส่วนด้านการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดเชื้อโควิด ผ่านมาตรการ 26 แห่ง ร้อยละ 54.2 มาตรการที่ผ่านมากที่สุด คือ ดงกิจกรรมการรวมตัวกัน ณ จุดใดจุดหนึ่ง และห้ามมีการรวมตัวพูดคุยกัน เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล และผู้ขายประจำแผงค้า 1 ถึง 2 เมตร จำกัดจำนวนคน ไม่เกิน 1 คน ต่อ 4 ตารางเมตร ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้มีการควบคุมสถานการณ์ของโรคโดยกระทรวงสาธารณสุข เน้นย้ำในเรื่องของมาตรการ DMHTT ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่กระทรวงสาธารณสุขแนะนำ Distancing (D) คือ การเว้นระยะห่างกับคนอื่นอย่างน้อย 1 ถึง 2 เมตร Mask Wearing (M) คือการสวมหน้ากากผ้า หรือหน้ากากอนามัย Hand Washing (H) คือการหมั่นล้างมือบ่อย ๆ ทั้งน้ำสบู่ และเจลแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ Testing (T) คือ ตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายก่อนเข้าพื้นที่ Thai Cha na (T) คือ การสแกนแอปพลิเคชันไทยชนะทุกครั้งที่เดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ และโหลดแอปพลิเคชันหมอชนะพร้อมลงทะเบียนการเดินทางเมื่อไปสถานที่เสี่ยง (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) และในด้านผู้ให้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค ผ่านมาตรการ 25 แห่ง ร้อยละ 52.1 มาตรการที่ผ่านมากที่สุด คือ เลือกวิธีการชำระเงินด้วย App เพื่อลดการสัมผัสหรือวิธีอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะธนาคารแห่งประเทศไทยหรือแบงก์ชาติได้ทำการเปิดระบบการชำระเงินแบบใหม่ผ่านระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการชำระเงินซื้อขายสินค้า ซึ่งนำมาใช้ควบคู่กับแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือที่เชื่อมต่อกับบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือบัญชีธนาคาร จึงทำให้ผู้ใช้บริการในตลาดมีการเลือกการชำระเงินด้วยแอปพลิเคชันผ่านคิวอาร์โค้ดเพื่อลดการสัมผัส และลดโอกาสเสี่ยงที่ทำให้เกิดการติดเชื้อโควิด 19 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) สำหรับข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารตลาดเมื่อวิเคราะห์ SWOT Analysis และวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ตลาดควรมีแผนในการจัดการและปรับปรุงตลาดตามมาตรการลดภัยสำหรับองค์กรและกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 และควรให้ผู้จำหน่ายสินค้าและผู้ซื้อสินค้ามีการปฏิบัติตามมาตรการ D-M-H-T-A ภายในตลาด รวมถึงการจัดเตรียมน้ำยาฆ่าเชื้อโรคสำหรับทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคกรณีเกิดการระบาดของโรคโควิด 19 และควรล้างตลาดตามหลักสุขาภิบาล ในกรณีที่มีการระบาดของโรคโควิด 19 ให้ล้างสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และในกรณีทั่วไปให้ล้างตลาดเดือนละ 1 ครั้ง

8. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษามาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ตลาดประเภท 1 เขตสุขภาพที่ 4 ผลการประเมินมาตรการฯ ทั้ง 3 ด้าน ผ่านร้อยละ 39.6 ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของกมลลักษณ์ จินดาไตรรัตน์ (2565) ศึกษาการพัฒนามาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ในโรงพยาบาลบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ผลการปฏิบัติตามมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ในโรงพยาบาล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผ่านเกณฑ์ครบทั้ง 3 ด้าน ร้อยละ 100.0 โดยข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ไม่ผ่านมาตรการทั้ง 3 ด้าน จำนวน 29 แห่ง ร้อยละ 60.4 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. กรมอนามัย และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรนำมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาตลาดประเภท 1 ทั่วประเทศ

2. ควรมีการปรับปรุงกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำกฎกระทรวงฯ ใช้ในการพัฒนาระดับมาตรฐานการดำเนินงานตลาดสดน่าซื้อ วิธีใหม่ ในการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 และรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้ออุบัติใหม่ (Emerging Infectious Diseases) และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำ (Re - emerging Infectious Diseases) เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ จากผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ด้านผู้ให้บริการสุขภาพดี ไม่มีโรค ไม่ผ่านมากที่สุด จำนวน 23 แห่ง ร้อยละ 47.9 โดยพบว่ามาตรการมีการคัดกรองความเสี่ยงก่อนเข้าพื้นที่ ด้วย TST หรือ แอปพลิเคชันอื่น ๆ ไม่ผ่านมากที่สุด จำนวน 22 แห่ง ร้อยละ 45.8 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินตลาด ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาควิชาเครือข่าย และแกนนำผู้ขายของในตลาด เพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการกำกับติดตามผู้ประกอบกิจการตลาด ผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการในการปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ในตลาดประเภท 1 ได้อย่างถูกต้อง เกิดการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการพัฒนา ปรับปรุง ควบคุม และปฏิบัติตามนโยบายแห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 เพื่อให้ตลาดในพื้นที่รับผิดชอบได้มาตรฐานตามหลักสุขาภิบาลหรือสุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม

3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดควรวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาระดับตลาดประเภท 1 เพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย และวางแผนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเป็นรอบระยะเวลาตามความเหมาะสมและสื่อสารให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ

4. ควรส่งเสริมให้มีชมรมผู้ประกอบการตลาด ชมรมผู้ขายของในตลาด มีการรวมกลุ่มในระดับจังหวัดและระดับเขต เพื่อให้เกิดการตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดประเภท 1 อย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานราชการเป็นที่ปรึกษา และกระบวนการทำงาน หรือการตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ควรเป็นระเบียบที่สมาชิกชมรมร่วมกันกำหนดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป จากผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพได้จากกลุ่มผู้บริหารตลาดเพียงกลุ่มเดียวซึ่งอาจได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ภายในตลาด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเพียงผู้บริหารตลาดเท่านั้น ซึ่งหากต้องการข้อมูลที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นจึงควรเลือกกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งต่อไปที่แตกต่างจากเดิม หรือเปลี่ยนขนาดของกลุ่มประชากร จากเดิมเป็นเพียงผู้บริหารตลาด อาจจะเป็น ผู้ให้บริการ ผู้ใช้บริการ ภายในตลาด เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน

2. ศึกษาสถานการณ์มาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับตลาดประเภท 1 ที่ไม่พบผู้ป่วยโควิด 19 เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีใช้เป็นแนวทางในกรณีที่มีโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- World Health Organization. (2021). Coronavirus disease 2019 (covid-19) situation report-35. สืบค้นจาก https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332197/WHO-2019-nCoV-FAQVirus_origin-2020.1-eng.pdf
- กมลลักษณ์ จินดาไตรรัตน์. (2565). การพัฒนามาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) ในโรงพยาบาลบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 15(3), 274-285.
- กรมควบคุมโรค. (2563). คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมควบคุมโรค. (2564). สถานการณ์ผู้ติดเชื้อ COVID-19 อัปเดตรายวัน. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboard/>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). กรมอนามัย เน้นตลาด ยกระดับมาตรการป้องกันควบคุมโรคโควิด - 19 มากขึ้น. สืบค้นจาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210823192056335>
- กรมอนามัย. (2564). กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551. สืบค้นจาก <https://foodsafety.anamai.moph.go.th/th/healthy-market/204496>
- กรมอนามัย. (2564). Covid Free Setting แบบประเมินตนเองสำหรับประกอบการ THAI STOP COVID 2 Plus ประเภท ตลาดสด/ตลาดค้าส่ง. สืบค้นจาก https://stopcovid.anamai.moph.go.th/attach/w774/f20211029011542_aXYMNAkrif.pdf
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟิกแอนด์ดีไซน์.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด - 19 ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (ฉบับที่ 1). สมุทรปราการ: ทีเอส อินเทอร์เน็ต.
- ชนกชน นิธิเชาวกุล. (2565). การวิเคราะห์ SWOT Analysis กับสถิติ SWOT Analysis with statistic. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย* 18 (1), 108-120.
- วรรณชน จันทระเบญจกุล. (2565). การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. สืบค้นจาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_km/handout002_26022020.pdf
- ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). การชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Payment). สืบค้นจาก ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย: <https://www.1213.or.th/th/serviceunderbot/payment/Pages/mobile-payment.aspx>

ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี. (2564). สถานการณ์ตลาดสด เขตสุขภาพที่ 4.

สำนักงานพัฒนาโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP). (2564). โครงการการประเมินการปฏิบัติตนของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2564. กรุงเทพฯ: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2564). ข้อกำหนด ออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 32). สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/E/200/T_0001.PDF

สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ. (2564). คู่มือ ตลาดสดน่าซื้อ วิธีใหม่. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อนันต์ ไชยกุลวัฒนา. (2565). การประเมินระบบการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตสุขภาพที่ 10 กรณีพื้นที่ชายแดน ไทย - ลาว - กัมพูชา. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.